

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Кафедра економіки, підприємництва та права

В.М. Сотниченко

СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ

**з навчальної дисципліни
ПРАВОЗНАВСТВО**

КИЇВ – 2015

ВСТУП

Добірка ситуативних завдань з навчальної дисципліни «Правознавство» представлена за основними галузями права і призначена для надання допомоги студентам (слухачам) в оволодінні змістом навчального матеріалу зазначеної дисципліни на конкретних прикладах з практики повсякденного життя. Структурно матеріал розбитий тематично за галузями права, матеріал з яких висвітлюється в лекціях курсу. До кожної теми наводяться практичні ситуації, в яких студенту (слухачу) пропонується самостійно розібратися і дати відповіді щодо розв'язання ситуацій в межах чинного правового поля. В кінці кожного завдання студенту (слухачу) пропонується відповідь, правильність якої необхідно самостійно підтвердити або спростувати, спираючись на чинне законодавство в галузі права.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Завдання 1

Визначте про які теорії походження держави йде мова в уривках:

1) Засновники Церкви мали два мечі; один вони залишили собі. Другий вручили государям для того, щоб ті могли управляти державами і вирішувати спори з іншими країнами. При цьому процес створення держави був подібний до процесу створення Богом світу.

2) Держави з'явилися в результаті корінних змін в економіці і в самому первісному суспільстві. Відбувся поділ праці. З'явилися багаті і бідні, утворилися класи. Щоб управляти в цих нових умовах, потрібна сила, яка придушувала б експлуатованих і захищала інтереси багатих. Такою силою стала держава.

3) Людські раси фізично і психічно нерівноцінні. Є раси вищі і нижчі. Вищі раси покликані панувати над іншими за допомогою держави і законів.

4) Держава походить з родини і є результатом її розростання. Вона - вища форма людського спілкування. Державна влада - це продовження батьківської влади, влади глави сім'ї.

Відповідь:

1. Теологічна, 2. Класова, 3. Расова, 4. Патріархальна.

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА

Завдання 2

Учень 9-го класу Андрій В. не поступився місцем у тролейбусі жінці, яка тримала на руках малу дитину. Визначити, які соціальні норми порушено.

Відповідь

Порушено норму моралі.

ТЕМА 3. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНО ПРАВОВОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ, ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ

Завдання 3

Дніпропетровська обласна рада прийняла рішення, згідно з яким визнала російську мову другою державною мовою та зобов'язала всі органи державної влади користуватись у роботі та у документообігу російською мовою

Чи правомірне рішення Дніпропетровської обласної ради? Хто може визначати мову як державну? Чи може обласна рада прийняти рішення про визнання мови регіональною та які правові наслідки цього?

Відповідь

Ні, рішення Дніпропетровської ради неправомірне, оскільки статус державної мови визначено Конституцією України, і зміна державної мови може відбуватися тільки з внесенням змін до Конституції України, а до розділу I це відбувається в особливому порядку.

Згідно із Законом України «Про засади державної мовної політики» від 03 липня 2012 року російській мові може бути надано статус регіональної, але вживання державної мови є обов'язковим в органах державної влади, адже «державна мова - закріплена законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики тощо».

ТЕМА 5. СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Завдання 4

Деєв з малозначного приводу взяв зі столу в ресторані пляшку, розбив її об стілець і загостреними краями наніс два удари в обличчя незнайомцю, спричинивши тому середньої тяжкості тілесні ушкодження. Завдання: кваліфікуйте дії

Відповідь

Дії Деєва необхідно кваліфікувати за ч.4 ст. 296 як хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю і вчинені із застосуванням предмета заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Основний безпосередній об'єкт хуліганства - громадський порядок. Його додатковим факультативним об'єктом можуть виступати здоров'я особи, авторитет органів державної влади, громадська безпека.

Об'єктивна сторона хуліганства в КК не конкретизована. Аналіз диспозиції ст. 296 свідчить, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього злочину є лише вчинення діяння. Саме ж діяння полягає в грубому порушенні громадського порядку, яке супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом.

Хуліганство може полягати у застосуванні насильства (побоїв, заподіяння тілесних ушкоджень) до потерпілих, знищенні або пошкодженні майна, безладній стрілянині, використанні сильнодіючих речовин з метою зірвати проведення масового заходу, проявах безсоромності, знущанні над безпорадними людьми тощо. Тобто хуліганство може виражатися у вчиненні діянь, які передбачені іншими статтями Особливої частини КК або КАП. Ознакою об'єктивної сторони хуліганства такі діяння стають з урахуванням місця, часу й обстановки, інших об'єктивних ознак, а також мотивів їх вчинення.

Кримінально караним є грубе порушення громадського порядку. Грубість порушення громадського порядку визначається з урахуванням місця вчинення хуліганських дій, їх тривалості, кількості і характеристики потерпілих, ступеня порушення їхніх прав та законних інтересів тощо. Таким чином, грубе порушення громадського порядку має місце тоді, коли йому заподіюється істотна шкода, коли хуліганство пов'язане з посяганням на інші правоохоронювані цінності, задля збереження яких підтримується громадський порядок, коли це зачіпає важливі інтереси чи інтереси багатьох осіб, коли відновлення порядку вимагає значних, тривалих зусиль.

Суб'єктом хуліганства є осудна особа, яка досягла 14-річного віку.

Суб'єктивна сторона хуліганства характеризується умисною виною і мотивом явної неповаги до суспільства. Неповага до суспільства - це прагнення показати свою зневагу до існуючих правил і норм поведінки в суспільстві, самоутвердитися за рахунок приниження інших осіб, протиставити себе іншим громадянам, суспільству, державі. Вказана неповага має бути явною. Це означає, що неповага до суспільства є очевидною, безсумнівною як для хулігана, так і для очевидців його дій.

Для встановлення правильної кваліфікації дій гр.Дєєва необхідно звернутися до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22.12.2006 N 10.

Відповідно до п. 4 вказаної Постанови за ознакою особливої зухвалості хуліганством може бути визнано таке грубе порушення громадського порядку, яке супроводжувалось, наприклад, насильством із завданням потерпілій особі побоїв або заподіянням тілесних ушкоджень, знущанням над нею, знищенням чи пошкодженням майна, зривом масового заходу, тимчасовим припиненням нормальної діяльності установи, підприємства чи організації, руху громадського транспорту тощо, або таке, яке особа тривалий час уперто не припиняла.

Дії, що супроводжувалися погрозами вбивством, завданням побоїв, заподіянням тілесних ушкоджень, вчинені винним щодо членів сім'ї, родичів, знайомих і викликані особистими неприязними стосунками, неправильними

діями потерпілих тощо, слід кваліфікувати за статтями КК (2341-14), що передбачають відповідальність за злочини проти особи. Як хуліганство зазначені дії кваліфікують лише в тих випадках, коли вони були поєднані з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства та супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом.

В п. 5 Постанови вказано, що за ознакою особливої зухвалості хуліганством може бути визнано таке грубе порушення громадського порядку, яке супроводжувалось, наприклад, насильством із завданням потерпілій особі побоїв або заподіянням тілесних ушкоджень, знуцанням над нею, знищенням чи пошкодженням майна, зривом масового заходу, тимчасовим припиненням нормальної діяльності установи, підприємства чи організації, руху громадського транспорту тощо, або таке, яке особа тривалий час уперто не припиняла. За умовами задачі особлива зухвалість полягала в нанесенні побоїв.

Відповідно до п.9 Постанови, вирішуючи питання щодо наявності в діях винної особи такої кваліфікуючої ознаки хуліганства, як застосування вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень (ч. 4 ст. 296 КК, слід враховувати, що ця ознака має місце лише в тих випадках, коли винний за допомогою названих предметів заподіяв чи намагався заподіяти тілесні ушкодження або коли використання цих предметів під час учинення хуліганських дій створювало реальну загрозу для життя чи здоров'я громадян.

В п. 11 Постанови зазначається, що спеціально пристосованими для нанесення тілесних ушкоджень слід визнавати предмети, які пристосовані винною особою для цієї мети наперед або під час учинення хуліганських дій, а заздалегідь заготовленими - предмети, які хоч і не зазнали якоїсь попередньої обробки, але ще до початку хуліганства були приготовлені винним для зазначеної мети.

Отже, проаналізувавши положення ч.4 ст. 296 КК та Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хуліганство»

визначаємо що дії Деєва слід кваліфікувати як хуліганство, вчинене із застосуванням предмета заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Завдання 5

Іванов, працюючи на автовантажувачі, порушив інструкцію з техніки безпеки: перевозив по території меблевої фабрики надгабаритний вантаж, частина якого впала на одного з учнів, які були на екскурсії, заподіявши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Іванова було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК.

Завдання: Установити, чи правильно суд визнав об'єкт злочину.

Відповідь

Для вирішення даного завдання слід звернутися до Постанови Пленуму Верховного Суду від 23.12.2005 N 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті».

Відповідно до ч.4 вказаної Постанови, суб'єктом злочину, передбаченого ст. 286 КК України, визнають особу, яка керує транспортним засобом, незалежно від того, чи має вона на це право.

Аналізуючи зміст ч. 1 ст. 286 КК України визначаємо, що особа притягується до кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, якщо це призвело до нанесення середньої тяжкості тілесних ушкоджень. Отже, основним обов'язковим об'єктом злочину, передбаченого ч.1 ст. 286 є здоров'я особи. Якщо ж ми звернемося до умов задачі, то з них випливає, що громадянин Іванов в результаті своїх дій спричинив смерть особи, що свідчить про те, що суд неправильно визначив об'єкт злочину, і неправильно кваліфікував дії Іванова.

Крім того, необхідно звернутися до п.5 вищезазначеної Постанови, яка визначає, що треба мати на увазі, що відповідальність за статтею 286 настає

незалежно від місця, де були допущені порушення правил безпеки дорожнього руху чи експлуатації транспорту, правил водіння або експлуатації машини (на магістралі, шосе, вулиці, залізничному переїзді, полі, території підприємства, у дворі, тощо).

Це стосується й випадків, коли зазначені правила було порушено під час виконання з допомогою транспортних засобів різних робіт (дорожніх, сільськогосподарських, будівельних та ін.). Якщо ж особа під час виконання таких робіт, хоча б і під час руху чи експлуатації машини, порушила не ці, а інші правила (наприклад, правила охорони праці, зокрема правила техніки безпеки), її дії, за наявності до того підстав, підлягають кваліфікації за статтями КК, які передбачають відповідальність за недодержання саме цих (інших) правил, а у відповідних випадках - за злочини проти життя та здоров'я особи або за знищення чи пошкодження майна.

Отже, оскільки за умовами задачі Іванов порушив інструкцію з техніки безпеки, то суд повинен кваліфікувати його дії за ч. 2 ст. 272 КК України.

Відповідно до ч.2 ст. 272 визнається злочином порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на виробництві або будь-якому підприємстві особою, яка зобов'язана їх дотримувати, якщо воно спричинило загибель людей.

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека виконання робіт з підвищеною небезпекою, а додатковим обов'язковим об'єктом - життя .

Під безпекою виконання робіт з підвищеною небезпекою слід розуміти такий стан, коли не заподіюється і не може бути заподіяна шкода внаслідок експлуатації, ремонту, реконструкції, спорудження певних об'єктів, обладнання, здійснення іншої виробничої діяльності, пов'язаної з підвищеним ризиком (високою ймовірністю завдання шкоди) як учасникам таких робіт, так і стороннім особам, правоохоронюваним інтересам. При цьому має значення не галузь господарства, в якій проводяться певні роботи, а сам характер таких робіт та правил, які порушуються. Ці правила стосуються не загальних правил охорони праці, які поширюються на всі галузі народного господарства та види виробничої діяльності, а лише тих правил, що стосуються окремих видів робіт.

Це, зокрема, навантажувально-розвантажувальні роботи; ремонт та реконструкція транспортних комунікацій в умовах збереження руху транспорту; електромонтажні роботи, що проводяться без знеструмлення обладнання; підземні гірничі роботи; висотні монтажні та інші будівельні роботи; роботи, які проводяться з обладнанням, що експлуатується під тиском, в умовах високих температур чи холоду; роботи з отруйними і сильнодіючими речовинами тощо.

Потерпілими від цього злочину можуть бути будь-які особи - як учасники виробничого процесу (робітники і службовці підприємства, де виконуються роботи з підвищеною небезпекою), так і інші особи, включаючи тих, що не мають будь-якого відношення до даного виробництва (в даному випадку це учень, який перебував на екскурсії).

Об'єктивна сторона злочину характеризується: 1) діянням - порушенням правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на виробництві або будь-якому підприємстві, 2) наслідками у вигляді загибелі людини; 3) причинним зв'язком між діянням і наслідками. Крім того, обов'язковими ознаками об'єктивної сторони складу цього злочину є обстановка і місце його вчинення.

Порушення правил безпеки може полягати у вчиненні дії, забороненої правилами (чи сукупності таких дій), або бездіяльності - невиконанні дій, які особа могла і повинна була вчинити. Для кваліфікації діяння за ст. 272 важливе значення має визначення змісту правил безпеки, які порушено. При цьому не має значення, яким нормативно-правовим актом вони встановлені,- це можуть бути не лише акт під назвою «правила», а й закон, постанова, інструкція, положення, наказ, стандарт тощо. Потрібно вказати на конкретну статтю, пункт, параграф, які порушено, та визначити, у чому саме полягає порушення тих чи інших нормативних вимог.

Обстановка вчинення злочину полягає у тому, що діяння має місце в ході виконання робіт з підвищеною небезпекою. Для встановлення того, чи належать певні види діяльності до робіт з підвищеною небезпекою, слід звернутися до спеціальних нормативних актів.

Місцем вчинення даного злочину є виробництво або будь-яке підприємство.

Злочин вважається закінченим з моменту настання відповідних наслідків, вказаних у частині 2 ст. 272, тобто спричинення загибелі людей.

Отже, проаналізувавши ч.1. ст.. 286, ч.2 ст. 272 КК України та Постанову Пленуму Верховного Суду від 23.12.2005 N 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті», необхідно зробити висновок, що суд неправильно визначив об'єкт злочину, і дії М. слід кваліфікувати за ч.2 ст. 272.

Завдання 6

Петруня, Чекалін та Щекальов утворили стійку групу, розробили план розбійних нападів на окремих громадян та розподілили між собою функції. Для нападів їм була потрібна зброя. Щоб заволодіти зброєю і боєприпасами до неї, вони напали на працівника приватної охоронної фірми Шумова, який повертався в офіс фірми після вечірнього чергування. Діючи за заздалегідь розробленим планом, Петруня штовхнув Шумова в неосвітлену частину підземного переходу, де вже чекав Щекальов, а той ударив потерпілого уламком труби по голові. Чекалін у цей час спостерігав за обстановкою. Коли Шумов упав, вони обшукали його і забрали пістолет «ТТ» та дві обойми набоїв. Шумов помер на місці події. Після цього, продовжуючи реалізовувати розроблений раніше план, Петруня, Чекалін та Щекальов вчинили три напади на окремих громадян: демонструючи пістолет і погрожуючи вбивством, вони відбирали у потерпілих гроші, коштовності, верхній одяг. Під час останнього нападу вони, діючи без попередньої змови, згвалтували малолітню Зінкевич, а потім за пропозицією Петруні, щоб приховати вчинені щодо неї злочини, вбили її.

Відповідь

1. Уточнення та попередня оцінка фактичних обставин.

1.1. Нанесення удару трубою по голові та смерть Шумова на місці події (показники локалізації та сили удару) свідчать про наявність у суб'єктів принаймні прямого невизначеного умислу щодо будь-яких суспільно небезпечних наслідків для життя чи здоров'я потерпілого, в тому числі і його смерті.

1.2. Після заволодіння зброєю Шумова і принаймні до вчинення останнього нападу (включно) мав місце певний проміжок часу, протягом якого існувала стійка, озброєна, організована група, а Петруня, Чекалін та Щекальов були її учасниками (членами).

1.3. В умовах задачі не зазначена вартість майна, вилученого у потерпілих під час розбійних нападів зважатимемо, що ця вартість не досягла показників кваліфікуючих ознак «у великих розмірах» та «в особливо великих розмірах».

1.4. В умовах задачі не зазначено, яким чином було здійснено зґвалтування; вважатимемо, що фізичне насильство до потерпілої у процесі зґвалтування не застосовувалось, а мала місце та сама (така сама) погроза вбивством, що й при розбої.

1.5. Під час зґвалтування суб'єкти принаймні могли і повинні були допускати, що вчиняють статевий акт з малолітньою; таке саме психічне ставлення до віку потерпілої було і при вчиненні умисного вбивства.

2. Проміжні висновки щодо видів та особливостей злочинів, ознаки яких вбачаються у діяннях суб'єктів.

2.1. Вчинені суб'єктами дії у поєднанні з іншими фактичними обставинами містять ознаки злочинів, передбачених статтями 115, 152, 187, 257, 262, 263 КК.

2.2. Всі злочини є закінченими; всі злочини за винятком зґвалтування, вчинені у співучасті «особливого роду» – організованою групою, яка з урахуванням її озброєності набуває характеру банди; за умовами задачі зґвалтування вчинено без попередньої змови (ситуаційно), тобто має місце вчинення злочину «групою осіб».

3. Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів) з використанням основних правозастосовних аргументів.

3.1. Щодо кваліфікації дій суб'єктів за ст. 257 КК – див. пункти 16–25 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23 грудня 2005 року № 13.

3.2. Щодо співвідношення бандитизму з іншими злочинами, що вчиняються бандою, – див. п. 26 названої вище Постанови від 23 грудня 2005 року № 13.

3.3. Щодо кваліфікації бандитизму за сукупністю зі злочином, передбаченим ст. 262 КК, – див. абзац 2 п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

3.4. Щодо кваліфікації умисного вбивства Шумова за пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК, а також за сукупністю зі злочинами, передбаченими ст. 262 КК, – див. абзаци 5, 6 п. 8 та пункти 17–5, 17–6 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи».

3.5. Щодо кваліфікації зґвалтування і наступного умисного вбивства Зінькевич за сукупністю злочинів – див. п. 14 названої вище постанови від 7 лютого 2003 року № 2.

3.6. Щодо кваліфікації умисного вбивства Зінькевич за пунктами 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК, а також щодо остаточної кваліфікації двох умисних вбивств за обтяжуючих обставин – див. відповідно пункти 16, 17 та п. 19 постанови від 7 лютого 2003 року № 2.

3.7. Щодо інкримінування суб'єктам кваліфікуючих ознак зґвалтування «групою осіб» та «малолітньої» – див. п. 9 та п. 10 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» від 30 травня 2008 р. № 5.

4. Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з точки зору теорії кримінального права.

4.1. Бандитизм – так званий складений злочин, тому співвідношення його юридичного складу з юридичними складами інших злочинів, що вчиняються при створенні банди та під час здійснення нею нападів вирішується в межах конкуренції частин і цілого. В такому разі діє, зокрема, таке правило: злочини, за які законом встановлено суворішу відповідальність, ніж за бандитизм, кваліфікуються за сукупністю з ним, а всі інші злочини охоплюються його юридичним складом (такий підхід сформульований у підпункті 3.2 цього рішення, хоча з теоретичної точки зору за сукупністю з бандитизмом мають кваліфікуватись і ті злочини, за які законом встановлено таку само відповідальність, як і за бандитизм). Саме це правило зумовлює з однієї сторони, кваліфікацію за сукупністю з бандитизмом обох умисних вбивств за обтяжуючих обставин, розбоїв, передбачених ч. 4 ст. 187 КК, розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї за обтяжуючих обставин, згвалтування малолітньої, а з іншої «поглинення» юридичним складом бандитизму злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК.

4.2. Конкуренція частин і цілого має місце також при кваліфікації умисного вбивства Шумова в процесі розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї та при кваліфікації згвалтування, що супроводжувалося погрозою вбивством. При цьому в першому випадку така конкуренція «переростає» у сукупність злочинів, в другому юридичний склад згвалтування («ціле») охоплює погрозу вбивством («частину») і вона дістає самостійної кваліфікації

4.3. При кваліфікації розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї виникає конкуренція загальної (ч. 4 ст. 187 КК) та спеціальної (ч. 3 ст. 262 КК) кримінально-правових норм. Пріоритет має спеціальна норма.

4.4. Як було зазначено в п. 2.2 рішення, всі злочини, що інкримінуються суб'єктам, за винятком згвалтування, вчинені організованою групою. Ця обставина має своє безпосереднє відображення при кваліфікації бандитизму (де вона є однією з ознак банди), а також розбоїв (ч. 4 ст. 187 КК) та розбою з метою викрадення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї (ч. 3 ст. 262 КК) — в

двох останніх випадках суб'єктам інкримінується кваліфікуюча ознака «організованою групою». Юридичні склади інших злочинів, інкримінованих суб'єктам, не передбачають їх вчинення організованою групою як кваліфікуючу ознаку (обтяжуючу обставину). Тому при кваліфікації обох умисних вбивств суб'єктам інкримінується кваліфікуюча ознака – «за попереднім зговором групою осіб». При кваліфікації зґвалтування – відповідно до умов задачі – кваліфікуюча ознака «групою осіб».

4.5. Два вчинені суб'єктами умисні вбивства за обтяжуючих обставин, хоч «набір» цих обтяжуючих обставин у кожного з них різний, утворюють не сукупність, а повторність злочинів. Тому в остаточній кваліфікації умисні вбивства відображені одним юридичним складом злочину, який включає ті пункти ч. 2 ст. 115 КК, які передбачають усі обтяжуючі обставини обох умисних вбивств, у тому числі п. 13, який вказує на їх повторність.

5. Формула кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів). Дії Петруні, Чекаліна та Щекальова необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 257; ч. 3 ст. 262, ч. 4 ст. 187; ч. 4 ст. 152; пунктами 2, 6, 9, 12 і 13 ч. 2 ст. 115 КК України.

6. Юридичне формулювання обвинувачення. Петруня, Чекалін та Щекальов вчинили: організацію озброєної банди з метою нападу на окремих осіб, участь у такій банді та участь у вчинюваному нею нападі (ст. 257 КК); розбій з метою викрадення вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, вчинений організованою групою (ч. 3 ст. 262 КК); статеві відносини з погрозою застосування насильства – зґвалтування, вчинене групою осіб щодо малолітньої (ч. 4 ст. 152 КК); умисне вбивство малолітньої дитини з корисливих мотивів, вчинене з метою приховати інший злочин, за попередньою змовою групою осіб, особою, яка раніше умисне вбивство (пункти 2, 6, 9, 12 і 13 ч. 2 ст. 115 КК).

Завдання 7

Громадянин Німеччини N, перебуваючи на борту туристичного лайнера, що пришвартовувався в одеському порту, скоїв ряд хуліганських дій, що в Україні кваліфікуються як злочин.

Дайте юридичний аналіз викладеного факту.

Чи підлягає він кримінальній відповідальності за законодавством України?

Яку відповідальність буде нести громадянин Німеччини N.

Відповідь

Громадянин Німеччини скоїв напівправомірні дії на території України і буде відповідати за законами України.

Він підлягає кримінальній відповідальності за законодавством України.

Кримінальна відповідальність за хуліганство ст.296 Кримінального кодексу України: За просте (некваліфіковане) хуліганство передбачено покарання у вигляді штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (8 500 - 17 000 гривень), арешту на строк до шести місяців або обмеження волі на строк до п'яти років.

Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» Ст.31. Скорочення терміну тимчасового перебування в Україні - Іноземцю та особі без громадянства скорочується раніше визначений йому термін перебування в Україні у разі: порушення ним законодавства України; ст.32. Видворення за межі України Іноземець має бути видворений за межі України у разі якщо він вчинив злочин після відбуття призначеного йому покарання.

ТЕМА 6. КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Завдання 8

Вкажіть, Кримінальне процесуальне право це:

- система правових поглядів щодо кримінального провадження;
- порядок і послідовність проведення досудового розслідування та вирішення судом кримінального провадження;

- форма реалізації норм кримінального та кримінально-виконавчого права;
- система правових норм, що регулюють діяльність органів досудового розслідування, прокурора і суду, пов'язану із здійсненням кримінального провадження;
- система врегульованих законом дій і рішень у кримінальному провадженні.

Відповідь

Кримінальне процесуальне право це система правових норм, що регулюють діяльність органів досудового розслідування, прокурора і суду, пов'язану із здійсненням кримінального провадження;

ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Завдання 9

Рішенням виконкому селищної ради було утворено адміністративну комісію у складі голови, секретаря і одного члена комісії (дільничний інспектор міліції) на комісію покладался, крім іншого, розгляд справ про самогоноваріння і про розпивання спиртних напоїв у громадських місцях.

Чи відповідає вимогам закону рішення виконкому?

Відповідь

Відповідно до закону виконкоми селищних рад уповноважені створювати адміністративні комісії. Так, згідно з п.1 ст.213 КУпАП "Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення" - справи про адміністративні правопорушення розглядаються адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад; відповідно до ч.1 ст.38 Закону України "Про місцеве самоврядування" - "Повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян", а саме п. п.4 п. б - До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать: розгляд справ про адміністративні правопорушення, віднесені

законом до їх відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю, спрямування їх діяльності.

Але, рішення виконкому не відповідає вимогам закону, так як було порушено порядок утворення (недодержаний кількісний склад комісії та включено у неї дільничного інспектора міліції, що законом заборонено) і підвідомчість справ, що покладені законом на адміністративні комісії.

Відповідно до ст.6 Положення про адміністративні комісії "Адміністративні комісії діють в складі голови (заступник голови або член виконавчого комітету), заступника голови, відповідального секретаря і не менш як 6 членів комісії. Число членів комісії встановлюється залежно від обсягу роботи комісії органом, який утворює комісію. До складу комісії входять депутати ради, представники профспілок та інших громадських організацій, трудових колективів. До складу адміністративної комісії не можуть входити представники державних органів, службові особи яких мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, а також працівники прокуратури, суду і адвокати".

Так, відповідно до ч.2 Ст.218 КУпАП "Адміністративні комісії" - Адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 92, статтею 99 (коли правопорушення вчинено громадянином), статтями 103-1, 103-2, 104, статтею 136 (за вчинення порушень на автомобільному транспорті), статтями 141, 142, 150-152, 155, 155-2, частиною другою статті 156, статтями 156-1, 156-2, 159, статтею 175-1 (за порушення, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статтею 179, статтею 180 (крім справ щодо батьків неповнолітніх або осіб, які їх замінюють), частиною четвертою статті 181, частиною першою статті 182, статтями 183, 186, 186-1, 196, 212-1 цього Кодексу. З положення статті випливає, що адміністративні комісії не мають права розглядати справи передбачені ст.176 і ст.178 КУпАП про самогоноваріння і розпивання спиртних напоїв у громадських місцях.

ТЕМА 8. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Завдання 10

25 грудня 2008 р. на запрошення Григорія відсвяткувати із ним день народження прийшов Михайло. У присутності гостей Михайло урочисто подарував Григорію 2 тис. гривень. При цьому слід зазначити, що всі гості бачили, як Михайло вийняв із конверта чотири грошові знаки номіналом по 500 грн. кожний. 27 грудня дружина Михайла, дізнавшись про зроблений Григорію подарунок, влаштувала скандал і поставила вимогу перед чоловіком про повернення назад грошей. Вона вважала, що гроші можна повернути, оскільки договір дарування валютних цінностей укладено у неналежній формі. У зв'язку з тим, що на вимогу Михайла Григорій відмовився повернути гроші, перший звернувся до суду з позовом, у якому вимагав примусити Григорія до повернення грошей, як таких, які були отримані за недійсним (нікчемним) договором дарування. У свою чергу Григорій звернувся до суду з позовом, у якому просив суд визнати договір про дарування валютних цінностей дійсним. Яке рішення повинен прийняти суд? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Відповідно до ч. 5 ст. 719 ЦК договір дарування валютних цінностей на суму, яка перевищує десятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян, укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. До валютних цінностей відноситься і гривня. Згідно із ч. 1 ст. 220 ЦК у разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним. Відповідно до ч. 2 цієї ж статті, якщо сторони домовилися щодо усіх істотних умов договору, що підтверджується письмовими доказами, і відбулося повне або часткове виконання договору, але одна із сторін ухилялася від його нотаріального посвідчення, суд може визнати такий договір дійсним. Однак це положення стосується тільки того випадку, якщо одна сторона діє добросовісно, а інша недобросовісно. Із умов задачі можна зробити висновок, що обидві сторони діяли добросовісно. Тому

положення ч. 2 ст. 220 ЦК до даного випадку застосовано бути не може. Отже, суд повинен зобов'язати Григорія повернути гроші Михайлові як такі, що отримані за нікчемним правочином.

Завдання 11

У 2000 році в подружжя Малиновських народилася дочка Оксана. У 2009 році мати Оксани Олена Малиновська померла. У 2010 році батько Оксани Герасим одружився з Матильдою. У тому ж році Матильда усиновила Оксану. У 2011 році в автомобільній катастрофі в один день загинули дід і баба Оксани (батьки померлої Олени). За померлими залишилося спадкового майна на суму триста тисяч грн. Заповіту спадкодавці не залишили. Майно, вартістю сто тисяч грн., успадкувала Оксана. Поясніть, яким чином Оксана могла успадкувати це майно і чому саме в такому обсязі? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Усиновлена особа не може стати спадкоємцем за законом за дідом і бабою за походженням. Тобто в ситуації, що аналізується, за загальним правилом Оксана не могла стати спадкоємцем за законом за батьками своєї раніше померлої матері. Оскільки Оксана все-ж таки стала спадкоємцем за законом, то можна зробити висновок, що суд, приймаючи рішення про всиновлення, зберіг правовий зв'язок між Оксаною та її бабусею і дідусем. Враховуючи те, що Оксана успадкувала за померлими третину спадкового майна, можна зробити висновок, що вона була одним із спадкоємців першої черги за спадкодавцями, а саме стала спадкоємцем за правом представлення (ч. 3 ст. 1266 ЦКУ).

Завдання 12

Никифор та Валентина уклали шлюб у 1985 році. У 1986 році в них народився син Валерій, а в 1988 році — дочка Вероніка. За час перебування в шлюбі подружжя збудувало будинок і придбало земельну ділянку площею 0,3 га. У 2007 році Никифор та Валентина склали спільний заповіт щодо будинку та земельної ділянки. Ці об'єкти нерухомості вони заповіли Валерію. У 2010

році стосунки між подружжям різко погіршилися у зв'язку з тим, що Никифор почав залицятися до Еліни і мав намір з нею одружитися. 31 травня 2011 року Никифор та Валентина подали до ОДРАЦСу заяву про розірвання шлюбу. 28 червня 2011 року Никифор вирішив підкорити кілька карпатських вершин. 2 липня 2011 року його знайшли мертвим на вершині гори Петрус. Чи успадковуватиметься майно за Никифором? Якщо успадковуватиметься, то ким саме і в яких частках? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь Відповідно до ст. 1243 ЦКУ подружжя має право скласти спільний заповіт щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності. У разі складання спільного заповіту частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до другого з подружжя, який його пережив. Спадкування майна, яке заповідано у спільному заповіті, можливе тільки після смерті другого з подружжя. Якщо шлюб між Никифором та Валентиною припинився внаслідок смерті Никифора, то спадкування майна, яке заповідано у спільному заповіті подружжя відбудеться тільки після смерті Валентини, але відбудеться спадкування за законом того майна, яке належало Никифорові на праві особистої приватної власності у рівних частках вдовою, сином та дочкою як спадкоємцями першої черги. Якщо ж шлюб між Никифором та Валентиною припинився внаслідок розірвання, то спільний заповіт подружжя вважатиметься недійсним і спадкування має відбутися за законом. У такому разі частка Никифора у спільній сумісній власності та майно, яке належало йому на праві особистої приватної власності, будуть успадковані порівну між сином Валерієм та дочкою Веронікою як спадкоємцями першої черги.

За умовами задачі не можна визначити дату смерті Никифора. Згідно з ч.2 ст.106 Сімейного Кодексу ОДРАЦС виносить постанову про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання заяви про розірвання шлюбу, якщо вона не була відкликана. Оскільки заява була подана 31 травня 2011 року, то ОДРАЦС мав винести постанову про розірвання шлюбу 30 червня 2011 р. Це пояснюється тим, що відповідно до ст.254 ЦКУ, якщо закінчення строку визначеного місяцем припадає на такий місяць, у якому немає відповідного

числа, строк спливає в останній день цього місяця.

Якщо смерть Никифора настала 28 або 29 червня, то вважатиметься, що шлюб припинився внаслідок смерті, а не внаслідок розірвання. Якщо смерть стала 1 або 2 липня, то вважатиметься, що шлюб припинився внаслідок розірвання. Якщо смерть настала в день винесення постанови ОДРАЦСом про розірвання шлюбу (30 червня) то з цього приводу норма СК, яка врегульовує питання розірвання шлюбу ОДРАЦСом відповіді не дає. Однак для того щоб розв'язати цю ситуацію, слід застосувати норму, яка врегульовує подібну ситуацію (аналогія закону). Мається на увазі норма, відповідно до якої, якщо в день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу, один із подружжя помер, то вважається, що шлюб припинився внаслідок його розірвання. Тобто якщо смерть настала 30 червня, то вважається, що шлюб припинився внаслідок його розірвання.

Завдання 13

Спадкодавець Максим мав дружину Власту, сина Петра, а також дочок Марію та Анжеліку. 2 грудня 2009 року Максим склав заповіт, за яким будинок заповів синові, автомобіль дружині, а земельну ділянку Марії. 10 лютого 2010 року Максим склав новий заповіт, за яким земельну ділянку заповів Анжеліці. 5 серпня під час сварки, будучи у нетверезому стані, Анжеліка скоїла умисне вбивство свого батька, що було встановлено вироком суду, який вступив у законну силу. Як буде розподілена спадщина? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Відповідно до ч. 2 ст. 1254 ЦКУ заповідач має право у будь-який час скласти новий заповіт. У разі посвідчення нового заповіту раніше складений скасовується останнім повністю або у частині, залежно від змісту пізніше складеного заповіту. Як видно з умов задачі, новий заповіт не містив заповідальних розпоряджень щодо будинку та автомобіля і тому у сина і дружини спадкодавця збереглося право на успадкування після смерті Максима відповідно будинку і автомобіля. Новий заповіт скасував попередній тільки частково, а саме щодо успадкування земельної ділянки. Ця нерухомість була

заповідана Анжеліці, а не Марії, як у попередньому заповіті. Отже, право на успадкування земельної ділянки після відкриття спадщини мало належати Анжеліці, а за змістом другого заповіту можна було зробити висновок, що Марія побічно позбавлена спадщини, що є цілком законним діянням з боку спадкодавця, оскільки згідно ч. 2 ст. 1235 ЦКУ заповідач вправі без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. Якщо така особа прямо позбавлена спадщини і вона не має права на обов'язкову частку у спадщині, то вона не може спадкувати не тільки за заповітом, а й за законом. Якщо ж спадкоємець за законом позбавлений спадщини побічно, то у випадку, якщо все майно або його частина буде спадкуватися за законом, то такий спадкоємець закликається до спадкування на загальних підставах.

Відповідно до ч. 1 ст. 1224 ЦКУ не мають права на спадкування особи, які умисно позбавили життя спадкодавця. Отже, Анжеліка не зможе успадкувати земельну ділянку. Це означає, що право на спадкування земельної ділянки не охоплюється змістом заповіту. Відповідно до ч. 2 ст. 1223 ЦКУ у разі не охоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують спадкоємці за законом тієї черги, яка закликається до спадкування. Вдова Власта, син Петро та дочка Марія є спадкоємцями першої черги. Згідно з ч. 1 ст. 1267 ЦКУ частки у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними. Тому земельна ділянка буде успадкована вдовою, сином Петром та дочкою Марією в розмірі $1/3$ кожним. Крім того, вдова за заповітом успадкує автомобіль, а син — будинок.

Завдання 14

Орест та Маша уклали шлюб у 2000 році. На момент укладання шлюбу Орест був власником трикімнатної квартири. У 2001 році в них народилася дочка Наталія, а у 2005 році — дочка Тетяна. У 2008 році Маша через загальне захворювання стала інвалідом третьої групи, а у Ореста у 2010 році виявили цироз печінки. У січні 2011 року Орест виявив бажання укласти спадковий договір з Іваном, за яким останній мав оплачувати лікування та утримання

відчужувача, а взамін, після смерті Ореста, Іван мав стати власником квартири. Нотаріус відмовився посвідчити цей договір як такий, що суперечить чинному законодавству. Чи є відмова нотаріуса правомірною? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Як видно з умов задачі, квартира належала Оресту на праві особистої приватної власності. Відповідно до ч. 1 ст. 319 ЦКУ власник розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Однак право власника щодо реалізації права власності має певні межі. Відповідно до ч. 1 ст. 319 ЦКУ власник зобов'язаний дотримуватися моральних засад суспільства, а згідно з ч. 2 ст. 59 СКУ, розпоряджаючись своїм майном, дружина, чоловік зобов'язані враховувати інтереси дітей, інших членів сім'ї, які відповідно до закону мають право користуватися ним. З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що відмова нотаріуса є цілком правомірною.

Завдання 15

25 березня 2009 р. Олексій уклав договір позики із Петром. За цим договором Олексій отримав від Петра строком на два роки п'ятдесят тисяч грн., а після закінчення строку договору мав повернути шістдесят тисяч грн. 25 квітня 2009р. Олексій раптово помер. Про смерть Олексія Петро дізнався 25 червня 2009р. 25 жовтня 2009р. Петро пред'явив вимогу Микиті, який успадкував майно за Олексієм, негайного повернення боргу. При цьому Петро посилюється на ч. 2 ст. 1281 ЦК відповідно до якої кредитор спадкодавця може пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від настання строку вимоги. Чи є вимога Петра правомірною? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Відповідно до ст. 1218 ЦК до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Із змісту ст. 1219 ЦК можна зробити висновок, що обов'язок повернення боргу за договором позики не

припиняється у зв'язку із смертю спадкодавця, оскільки не є таким, що тісно пов'язаний з його особою. Тобто, у зв'язку із смертю спадкодавця до спадкоємця перейшов обов'язок, визначений у договорі між спадкодавцем і позикодавцем, а саме повернути позику 25 березня 2011 року. Тому Петро не має права вимагати від Микити дострокового повернення боргу, який він успадкував за Олексієм.

Завдання 16

Під час перебування в гостях у Макара, Арсеній побачив у нього комп'ютер нової моделі, який йому дуже сподобався. Тут же Арсеній дізнався про те, що цей комп'ютер Макар бажає продати. Оскільки будучи в гостях у Макара Арсеній перебував у чудовому настрої, він зразу погодився придбати цю річ за 7000 грн., хоча ринкова вартість виробу становила тільки 6000 грн., до того ж комп'ютер новим не був. У зв'язку з тим, що Арсеній мав при собі тільки 2 тис. грн., він домовився з Макаром, що цю суму дасть йому одразу, а решту сплатить протягом одного місяця. Забравши річ додому, Арсеній через 25 днів дізнався, що погодився заплатити за неї значно більше ніж вона коштує і тому через місяць після укладення договору надіслав поштовим переказом Макару 3000 грн., а в SMS-повідомленні пояснив, що більше не заплатить, бо комп'ютер не коштує так багато. Макар звернувся з позовом до суду, у якому просив суд стягнути з Арсенія 2000 грн. Арсеній звернувся за порадою до юристів. Адвокат Сергій радив Арсенію звернутися із зустрічним позовом про визнання договору купівлі-продажу комп'ютера недійсним, як такого, що укладений під впливом помилки. Адвокат Владислав радив Арсенію звернутися до суду з позовом про розірвання договору купівлі-продажу комп'ютера. Дайте розгорнутий юридичний аналіз ситуації.

Відповідь

Оскільки Арсеній та Макар домовилися щодо усіх істотних умов договору купівлі-продажу, то цей договір вважатиметься укладеним, адже домовленість було досягнуто як щодо предмета (комп'ютер) так і щодо ціни (7000 грн). Цей договір вони уклали в усній формі, хоча згідно ст.208 ЦК

правочини фізичних осіб між собою на суму, що перевищує у 20 і більше разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян (тобто 340 грн) повинні укладатися у письмовій формі, окрім правочинів, які повністю виконуються сторонами у момент їх вчинення. У даному випадку договір купівлі-продажу у момент його вчинення був виконаний сторонами тільки частково. Тобто мало місце порушення вимоги закону, щодо простої письмової форми договору. Однак доказами укладення цього договору можуть служити поштовий переказ 3000 грн, та SMS-повідомлення. Тому є всі підстави вважати договір укладеним, до того ж жодна із сторін не ставить під сумнів факт укладення договору.

Що стосується порад адвокатів, слід зазначити наступне. Підстав для визнання правочину недійсним як такого, що укладений під впливом помилки немає. Це пояснюється тим, що відсутньою є помилка Арсенія щодо обставин, які мають істотне значення (природа правочину, права та обов'язки сторін, такі властивості і якості речі, які значно знижують її цінність або можливість використання за цільовим призначенням).

Відсутні і підстави для розірвання договору, оскільки з боку Макара було відсутнє істотне порушення договору, тобто таке, коли внаслідок завданої порушенням шкоди друга сторона (Арсеній) значною мірою позбавляється того, на що вона розраховувала при укладенні договору. Мається на увазі таке порушення договору однією із сторін, яке тягне для другої сторони неможливість досягнення цілей договору.

Таким чином, суд повинен задовольнити позов Макара і стягнути із Арсенія на його користь 2000 грн.

Завдання 17

У грудні 2006 р. Микола, будучи у стані легкого сп'яніння, вирішив відвідати зоопарк. Ставши на бетонну огорожу, яка була збудована навколо вольєра, в якому утримувалися тигри, він вирішив зняти на відеокамеру тигра. Однак останній високо підстрибнув і стягнув Миколу за ноги на землю. Забавляючись із відвідувачем зоопарку він наніс суттєву шкоду його здоров'ю.

З метою врятування життя Миколи ветеринарний лікар зоопарку тричі вистрілив у звіра транквілізаторами. Тигр заснув, Микола кілька місяців лікувався, витративши на лікування понад 5000 грн. У свою чергу зоопарк витратив на лікування тигра понад 1000 грн. Микола звернувся з позовом до зоопарку про відшкодування шкоди, заданої його здоров'ю. Зоопарк звернувся із зустрічним позовом про відшкодування шкоди, завданої здоров'ю тигра. Обидві сторони позовних вимог одна одній не визнали. Вирішіть спір.

Відповідь

Відповідно до ч.1 ст.1187 ЦК діяльність пов'язана з утриманням хижих звірів є джерелом підвищеної небезпеки. Відповідно до ч.2 цієї ж статті шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки відшкодовується особою, яка на праві власності володіє цим джерелом. Однак, відповідно до ч. 5 цієї ж статті, особа, яка здійснює діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки відповідає за завдану шкоду, якщо вона не доведе, що шкоди було завдано внаслідок умислу потерпілого. Виходячи з умов задачі, можна зробити висновок, що навряд чи зоопарку вдасться довести, що з боку Миколи мав місце умисел, але зовсім не складно довести, що мала місце груба необережність. Ця необережність сприяла виникненню шкоди. Тому відповідно до ч.2 ст.1193 ЦК розмір відшкодування з боку зоопарку має бути зменшено судом. Що стосується погіршення стану здоров'я тигра, то слід зазначити, що дії ветеринарного лікаря були продиктовані умовами крайньої необхідності. Ця шкода була завдана зоопарком собі ж , але в інтересах Миколи. Тому відповідно до ч.1 ст.1171 ЦК зоопарк має право пред'явити позов до Миколи про відшкодування шкоди завданої тигру, оскільки зоопарк діяв в інтересах Миколи. Тому суд при прийнятті рішення має врахувати той факт, що шкода завдана Миколі не має відшкодовуватися зоопарком у повному обсязі, а Микола скоріш за все має в повному обсязі відшкодувати шкоду зоопарку. Тому не виключено, що суд відмовить у задоволенні позову обом сторонам, зробивши зарахування, або ж прийме рішення стягнути із зоопарку суму, яка буде значно меншою ніж заявлена в позові.

Завдання 18

Валентину терміново потрібні були гроші на лікування. У зв'язку з цим він вирішив за низькою ціною продати кілька речей індивідуального користування. Про це випадково дізнався Данило, який працював контролером газового господарства, під час перевірки показань Валентинового лічильника. Вони домовились про те, що Данило придбає у Валентина мопед, ринкова вартість якого становила 1000 грн. за 700 грн. У зв'язку з тим, що грошей із собою у Данила не було вони домовилися про те, що Данило у якості завдатку залишить Валентині свій стільниковий телефон вартістю 1300 грн., а через 4 години принесе 700 грн., забере свій телефон і мопед. Передача телефона як завдатку була оформлена згідно вимог законодавства у письмовій формі. Але коли Данило прийшов у визначений усною домовленістю час (у правочині щодо завдатку цей час було визначено), мопед уже було продано Валентином Олегу за 900 грн. У зв'язку з цим Данило поставив вимогу перед Валентином щодо повернення телефона і виплати його вартості, тобто отримання суми завдатку у подвійному розмірі. Виконати цю вимогу Валентин відмовився, він погоджувався тільки на те, щоб повернути телефон. Отримавши відмову, Данило звернувся з позовом до суду, у якому просив суд задовольнити його вимогу до Валентина. Валентин звернувся із зустрічним позовом, у якому просив визнати укладений ним із Валентином договір купівлі-продажу недійсним, як такий, що суперечить закону у частині обрання способу забезпечення виконання зобов'язання. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Відповідь

Телефон не може вважатися предметом завдатку. Дійсно, відповідно до ч. 1 ст. 570 ЦК завдатком може бути рухоме майно, але із змісту цієї статті випливає, що рухоме майно може бути предметом завдатку тільки у тому випадку, коли боржник здійснює розрахунки з кредитором повністю або частково рухомим майном (наприклад, договір міни, сплата орендних платежів у натуральній формі тощо). До того ж завдаток виступає способом платежу.

Тому завдаток аж ніяк не може бути більшим від суми боргу. У зв'язку з вищевикладеним телефон не може вважатися предметом завдатку. Це означає, що правочин про забезпечення виконання зобов'язання не може вважатися дійсним. Однак сам факт укладення такого правочину підтверджує факт укладення договору купівлі-продажу між Валентином і Данилом. З боку Валентина має місце невиконання взятого на себе зобов'язання при наявності вини з його боку. Тому, якщо Данило зможе довести у суді, що невиконання цього зобов'язання йому заподіяло шкоду, то на підставі ст. 611 ЦК він може вимагати відшкодування збитків, довівши при цьому їх обсяг.

Завдання 19

Юрій прочитав у газеті оголошення, у якому йшлося про те, що громадянин Ковтуненко заплатить тисячу п'ятсот грн. будь-якій особі, яка приведе йому додому його зниклого собаку пуделя. За тиждень до цього пудель зник з дому. Безробітний Юрій вирішив, що йому було б непогано таким чином трохи підзаробити. Вільного часу в нього було вдосталь, і він вирушив на пошуки собаки. Наступного дня він побачив собаку у дворі Малишева, який за чотири дні до цього знайшов її в міському парку. Юрій показав Малишеву оголошення в газеті (а про його існування Малишев нічого не знав) і поставив вимогу перед Малишевим віддати йому собаку, якого він має намір повернути господарю. Малишев, який сам був не проти отримати тисячу п'ятсот грн., заявив Юрію, що вже наступного дня сам поверне собаку Ковтуненкові. Вночі Юрій проник на подвір'я Малишева, зламав двері хліва й забрав собаку, якого віддав власнику, отримавши при цьому заявлену в оголошенні винагороду. Малишев вважає, що половина винагороди має належати йому, бо саме він підібрав бездоглядну домашню тварину і мав намір її повернути наступного дня після того, як дізнався, хто є власником цієї тварини. Дайте розгорнутий юридичний аналіз ситуації.

Відповідь

Малишев затримав бездоглядну домашню тварину. Відповідно до ч. 1 ст. 340 ЦКУ особа, яка затримала бездоглядну домашню тварину, зобов'язана

негайно повідомити про це власникові і повернути її. Якщо власник бездоглядної домашньої тварини або місце його перебування невідомі, особа, яка затримала тварину, зобов'язана протягом трьох днів заявити про це міліції або органів місцевого самоврядування, який уживає заходів для розшуку власника. Як видно з умов задачі, цього свого обов'язку Малишев не виконав. Незаконною є й відмова Малишева передати собаку Юрію на вимогу останнього, який виконував завдання, що ставилося в публічній обіцянці винагороди без оголошення конкурсу. Однак протиправна відмова Малишева передати собаку Юрію не надає права останньому використовувати протиправні засоби для досягнення правомірної мети. Пошкодивши майно Малишева, Юрій вчинив не тільки цивільно-правовий делікт, а й скоїв діяння, яке містить у собі деякі ознаки складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 162 ККУ (незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи). За завдану майнову шкоду Юрій повинен понести відповідальність. Оскільки оголошенням про публічне обіцяння винагороди досягнення потрібного результату за допомогою неправомірних дій не вимагалось і не могло вимагатися, особа, що оголосила винагороду, не має жодного відношення до неправомірних дій суб'єкта, який відізався, і тому не несе відповідальність за ці дії. Права на винагороду в Малишева не виникає, оскільки він не виконав свій обов'язок, передбачений ч. 1 ст. 340 ЦКУ. Такий висновок впливає з системного тлумачення ч. 2 ст. 342 ЦКУ та ч. 4 ст. 339 ЦКУ.

ТЕМА 9. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Завдання 20

25 серпня 2008 р. слюсар Борис подав заяву про розірвання трудового договору з 8 вересня 2008 р. Роботодавець погодився звільнити Бориса з 1 вересня. Останній не заперечував. Однак, у зв'язку з певними обставинами 29 серпня Борис передумав розривати трудовий договір із роботодавцем і звернувся до роботодавця із письмовою заявою, у якій відкликав свою

попередню заяву. У відповідь роботодавець заявив йому, що оскільки він дозволив Борису розірвати трудовий договір із підприємством до закінчення строку попередження, то, це означає, що трудовий договір припиняється за угодою сторін (п.1 ст. 36 КЗпП). Анулювання такої домовленості може мати місце лише за взаємної згоди про це роботодавця і працівника. Оскільки цього не сталося, 1 вересня 2008 р. трудовий договір було розірвано з Борисом за п.1 ст. 36 КЗпП. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Відповідь

Сама собою згода роботодавця задовольнити прохання працівника про розірвання трудового договору до закінчення строку попередження не означає, що трудовий договір має бути припинено за п.1 ст. 36 КЗпП, якщо не було домовленості сторін спеціально про цю підставу припинення трудового договору. Як видно з умов задачі, такої домовленості не було. Тому щодо розірвання трудового договору у даному випадку застосовуються правила ст. 38 КЗпП (розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, з ініціативи працівника). Оскільки до закінчення не тільки строку попередження, а ще до настання дня, коли власник мав видати наказ про звільнення Бориса, останній відкликав свою заяву, роботодавець не мав права звільняти працівника. Тому звільнення є незаконним і Борис вправі звернутися з позовом до суду про поновлення на роботі.

Завдання 21

25 серпня 2007 р. Валентина подала власнику магазину «Мальвіна» Дмитру заяву про прийняття на роботу в якості продавця. Наказ про її прийняття на роботу Дмитром видано не було, але за усною домовленістю зарплата Валентини мала становити 600 грн. у місяць. Пропрацювавши місяць без вихідних Валентина почала вимагати звірки та ревізії. Її вимога була задоволена. Ревізорами було складено акт про відсутність недостачі. Після проведеної ревізії Валентина віддала ключі від магазину, оскільки з нею не було укладено договору про працевлаштування і нічого не було заплачено за пропрацьований період. Через тиждень після цього до Валентини прийшов Дмитро і повідомив її про виявлену недостачу у розмірі 1500 грн. та поставив

вимогу про покриття недостачі. Валентина це зробити відмовилась. Ще через два дні Дмитро подзвонив Валентині і заявив, що якщо не буде внесена сума недостачі в розмірі 3000 грн., то буде спалена її хата, а малолітня дочка вбита. На другий день Дмитро підпалив Валентині сарай. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Відповідь

Між Валентиною і Дмитром виникли трудові відносини. Це пояснюється тим, що відповідно до ст. 24 КЗпП трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказ чи розпорядження про прийняття на роботу не було видано, але працівника фактично було допущено до роботи. Було порушено право Валентини на відпочинок, бо законодавство не допускає можливості роботи без вихідних протягом місяця. До того ж відповідно до ст. 115 КЗпП заробітна плата повинна виплачуватися не рідше як два рази на місяць.

З боку Дмитра мало місце скоєння злочину передбаченого ст. 173 (грубе порушення угоди про працю шляхом обману). Об'єктом цього злочину є право на працю. Потерпілою від цього злочину є Валентина. З об'єктивної сторони злочин виявляється у грубому порушенні угоди про працю шляхом обману. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Суб'єктом злочину є власник магазину Дмитро.

Крім того дії Дмитра підлягають кваліфікації за ч. 1 ст. 189. Основним об'єктом цього злочину є право власності. Об'єктивна сторона полягає у незаконній вимозі передачі чужого майна. Її обов'язковою ознакою є спосіб вимагання – погроза заподіяння шкоди потерпілому. Із суб'єктивної сторони злочин характеризується прямим умислом, корисливими мотивом і метою. Суб'єктом злочину є будь-яка особа, що досягла до вчинення вимагання 14 років.

У зв'язку з тим, що Валентина не погодилася виконати вимогу і Дмитро внаслідок цього реалізував свою погрозу, його дії мають бути кваліфіковані також за ч. 2 ст. 194(умисне знищення майна, вчиненого шляхом підпалу). Безпосереднім об'єктом цього злочину є відносини власності з належності матеріальних благ. Предметом злочину є майно, об'єктивна сторона цього

злочину полягає у знищенні або пошкодженні чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах (при умові, що вартість знищеного об'єкта є такою). Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Суб'єктом злочину є особа, яка досягла 14-ти річного віку.

ТЕМА 10. СИСТЕМА СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Завдання 22

Подружжя Марченко Валентина і Семен протягом декількох останніх років спільного сімейного життя почали зловживати міцними спиртними напоями, і, унаслідок стали хронічними алкоголіками. Їх 9-річна дочка Мирослава щоразу під час чергового запою батьків тікала до своєї бабусі по материнській лінії Надії Петрівни. Протверезившись, Валентина Марченко забирала дитину додому. Валентина Петрівна вважала, що виною всьому чоловік її дочки: це він привчив Валентину пити горілку разом з ним «за компанію». Тому Надія Петрівна заявила до органу опіки та піклування тільки стосовно Семена, мовляв, він споює дружину, не займається вихованням дочки і попросила сприяння у позбавленні його батьківських прав. Суд вирішив позбавити батьківських прав обох батьків. Опікуном Мирослави була призначена її бабуся – Надія Петрівна. Пенсіонерка, якій виповнилося 60 років, могла розраховувати лише на свої 900 грн. пенсії. Крім того, що на ці кошти треба було жити разом з онукою, доводилося сплачувати за квартиру дітей-алкоголіків, щоб не втратити її задля Мирослави. Існувати при таких витратах було нереально, тому Надія Петрівна звернулась до бабусі і дідуся Мирослави по лінії батька – Хоменкам.

Оскільки Хоменки дали на утримання онучки лише один раз 300 грн., а потім відмовились давати гроші, пославшись на свої фінансові труднощі, Надія Петрівна подала позов до суду про присудження аліментів. Хоменки з позовними вимогами не погодились. У судовому засіданні з'ясувалося, що сукупний дохід Хоменків становить 7 тис. 300 грн. на місяць. Заробітна плата дідуся становить 6 тис. грн., а пенсія бабусі – 1 тис. 300 грн. Батьки ж

Мирослави – постійної роботи не мають, а випадкові заробітки негайно пропивають.

Чи мала право Надія Петрівна як опікун Мирослави, від свого імені подати позов про стягнення аліментів з діда та баби по батьківській лінії на користь онучки? Чи зобов'язані дідусь і бабуся Хоменки, які не є її опікунами, утримувати онучку? Чи зобов'язані опікуни забезпечувати підопічних матеріально?

Чи повинні сплачувати аліменти батьки, яких позбавлено батьківських прав? Чим повинен керуватися суд при ухваленні рішення за позовом Надії Петрівни?

Відповідь.

Так як опікун вона має право подати заяву до суду. Згідно зі ст. 249 СК Опікун, піклувальник зобов'язаний виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, психічний, духовний розвиток, забезпечити одержання дитиною повної загальної середньої освіти, тому матеріально він не повинен забезпечувати.

Відповідно до ст. 265 СК Баба, дід зобов'язані утримувати своїх малолітніх, неповнолітніх внуків, якщо у них немає матері, батька або якщо батьки не можуть з поважних причин надавати їм належного утримання, за умови, що баба, дід можуть надавати матеріальну допомогу.

Батьки, яких позбавлені батьківських прав, повинні матеріально забезпечувати дітей.

Суд повинен розглянути можливість стягнення утримання з батьків, а також при неможливості – з усіх дідів та баб (береться до уваги матеріальне становище, наявність інших утриманців).

Завдання 23

Дізнавшись про намір батьків дати дитині ім'я «Королева Вікторія», бабуся була категорично проти цього. Тому вона самостійно звернулася до органів реєстрації актів цивільного стану і зареєструвала дитину як

«Анастасія». Тоді батьки дівчинки подали до органу РАЦС спільну заяву, в якій просили змінити ім'я дочки.

Чи має право орган РАЦС прийняти таку заяву і задовольнити вимоги батьків? Чи правомірно вчинила бабуся? Чи міг орган РАЦС у даному випадку зареєструвати дитину за заявою бабусі? Чи може орган РАЦС зареєструвати дитину за іменем «Королева Вікторія» та яким актом регулюються питання підбору імені дитини?

Відповідь.

Бабуся вчинила неправомірно. Ст. 151 Батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини. Ст 146 СК проголошує: Ім'я дитини визначається за згодою батьків. Дитині може бути дано не більше двох імен, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належать мати і (або) батько. Орган РАЦС повинен зареєструвати дитину.

Завдання 24

Святослав проживав із Тамарою 21 рік без реєстрації шлюбу. Останні 12 років Тамара була паралізована і тому Святослав доглядав її і утримував. У грудні 2008 року Тамара померла, заповіту не залишила. Єдиний спадкоємець за законом, її сестра Богдана, поставила вимогу перед Святославом звільнити жиле приміщення, оскільки незабаром вона отримає свідоцтво про право власності на це приміщення як єдиний спадкоємець померлої. Дайте пораду Святославу, як йому стати спадкоємцем.

Відповідь

Відповідно до ст.1264 ЦК Святослав, як особа, що проживала зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини, має право спадкування у четверту чергу. Богдана є спадкоємцем другої черги. Згідно з ч.1 ст.1258 ЦК спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово. Тобто у цьому випадку у Святослава права на спадкування не виникає.

Однак, відповідно до ч.2 ст.1259 ЦК фізична особа, яка є спадкоємцем за законом наступних черг, може за рішенням суду одержати право на спадкування разом із спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування за умови, що вона протягом тривалого часу опікувалася, матеріально забезпечувала, надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Тому, щоб отримати право на спадкування 50% спадщини, Святославу необхідно через суд встановити факт перебування у фактичних шлюбних відносинах та підтвердити факт перебування Тамари на його утриманні.

Завдання 25

Польський громадянин Анжей Паломські у відділі реєстрації актів цивільного стану м. Познань зареєстрував шлюб із українською громадянкою Надією Крищенко, матір'ю його позашлюбної дитини.

Ще до реєстрації шлюбу при оформленні свідоцтва про народження дитини Н. Крищенко вписала батьком дитини свого знайомого (за його згодою).

До яких дій мають вдатись батьки, щоб оформити вірогідне свідоцтво про народження своєї дитини? Яке право підлягає застосуванню щодо вирішення цієї правової ситуації та який орган є компетентним?

Як необхідно співвідносити положення Договору між Україною та Польщею про правову допомогу із положенням ст. 289 Сімейного кодексу України?Що означає «форма визнання дитини» та які особливості визнання дитини батьком мають місце в цій ситуації?

Відповідь

Ст. 65 Закону України «Про міжнародне приватне право»: встановлення та оскарження батьківства визначається особистим законом дитини на момент її народження, тобто за законодавством України.

Відповідно до Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах, ратифікованого 04.02.94 встановлення і оспорування походження дитини від

певної особи регулюється законодавством тієї Договірної Сторони, громадянином якої є мати дитини в момент народження дитини. Але достатнім є дотримання форми визнання дитини, що передбачена законодавством тієї Договірної Сторони, на території якої визнання має бути або було здійснене. В справах компетентними є органи тієї Договірної Сторони, громадянином якої є дитина, а також органи тієї Договірної Сторони, на території якої дитина має місце проживання.

Орган РАЦС повинен зареєструвати дитину.

Завдання 26

Крушенко дала згоду на усиновлення її сина. Після винесення судового рішення про його усиновлення подружжям Федоренко, але до набрання цим рішенням законної сили, Крушенко подала заяву про те, що відкликає свою згоду на усиновлення дитини, внаслідок чого рішення суду було скасовано. Подружжя Федоренко подали позов до Крушенко, в якому зазначали, що внаслідок того, що вона раптово, без жодних пояснень відізвала згоду на усиновлення, заподіяла їм моральну шкоду.

Якими доказами позивач можуть обґрунтувати свій позов? Чи має бути задоволений такий позов судом?

Чи зобов'язана особа, що відхиляє згоду на усиновлення дитини, пояснювати причини свого вчинку?

Чи несе вона цивільну відповідальність за необґрунтований відзив згоди на усиновлення?

Відповідь

Такий позов не повинен бути судом задоволений, оскільки відповідно до ст. 217 СК України мати, батько дитини мають право відкликати свою згоду на усиновлення до набрання чинності рішенням суду про усиновлення. Моральна шкода повинна бути підтверджена письмовими висновками лікаря. Причини свого вчинку щодо відкликання заяви особа не повинна пояснювати, цивільну відповідальність вона нести не буде.

Завдання 27

Суненько М. В., що перебуває у фактичних шлюбних відносинах з Баєвою Т. О., відправив до суду поштою заяву про усиновлення ним покинутого батьками в пологовому будинку Гуревича Романа. Через тиждень Суненько М. В. отримав повістку про виклик його у судове засідання. Разом з ним з'явилася Баєва Т. О. та подала клопотання про залучення її як третьої особи і заяву з проханням відмовити в усиновленні. В обґрунтування цих вимог заявляла, що не згодна на усиновлення Суненьком М. В. дитини тому, що здатна народити дитину від нього.

Чи має юридичне значення відсутність згоди на усиновлення особи, що перебуває у фактичних шлюбних відносинах з усиновителем?

Чи можна відправити заяву про усиновлення до суду поштою або передати через представника?

Відповідь

Відповідно до ст. 220 СК України на усиновлення дитини одним із подружжя потрібна письмова згода другого з подружжя, засвідчена нотаріально. Фактичні шлюбні відносини сімейним кодексом не визнаються, тому згода другого подружжя не потрібна.

Законодавством встановлена форма подання такої заяви – засвідчена нотаріально, тому відправити поштою або через представника можливо.

Завдання 28

Укладаючи шлюб, громадянка РФ Андрєєва та громадянин України Ромців зберегли свої прізвища. Місцем проживання подружжя обрали

м. Кривий Ріг, де в них через рік народився син. Після народження сина подружжя не дійшло згоди щодо його прізвища і тому подали до відділу РАЦС за місцем проживання заяву про надання дитині прізвища Ромців-Андрєєв. Однак відділ РАЦС задовольнити їхнє прохання відмовився і рекомендував подружжю надати сину або прізвище батька, або матері. Згадане рішення було оскаржене подружжям у суді за місцем проживання, який не прийняв заяву до

розгляду, посилаючись на непідвідомчість даного спору суду, і порадив їм звернутися до органів опіки та піклування.

Чи обгрунтовані рішення відділу РАЦС та суду? Чи відповідає вимога подружжя Андрєєвої та Ромціва законодавству України? Який орган вирішує спори між батьками з приводу прізвища дитини?

Відповідь

Ні, рішення відділу РАЦС не обгрунтовані. Вимога Андрєєвої та Ромціва відповідає законодавству України. Так, відповідно до ч. 2 ст 145 СК України батьки, які мають різні прізвища, можуть присвоїти дитині подвійне прізвище, утворене шляхом з'єднання їхніх прізвищ.

Згідно з ч. 3 ст. 145 СК України спір між батьками щодо прізвища дитини може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. Тому рішення суду щодо неприйняття заяви є також необгрутованим.

Завдання 29

13 червня 2012 року 29-літня Марія Світлова пред'явила позов про встановлення батьківства і стягнення аліментів до Сидорчука В.Т.

При цьому Світлова вимагала стягнути з нього кошти на утримання дитини за минулий із дня народження дитини строк (з 16 лютого 2008 року), тому що Сидорчук всіляко ухилявся від утримання дитини: кілька разів змінював місце роботи і місце проживання, а зараз збирається переїжджати до іншої країни для постійного проживання .

Суд задовольнив позов, визнавши Сидорчука В.Т. батьком дитини.

Чи будуть задоволені вимоги Світлової стосовно стягнення аліментів?

Відповідь

Ст. 191 СК: Аліменти за минулий час можуть бути присуджені, якщо позивач подасть суду докази того, що він вживав заходів щодо одержання аліментів з відповідача, але не міг їх одержати у зв'язку з ухиленням останнього від їх сплати. У цьому разі суд може присудити аліменти за минулий час, але не більш як за три роки.

Ст. 181 СК: Якщо після набрання рішенням суду законної сили, згідно з

яким з одного із батьків стягуються аліменти, він виїжджає для постійного проживання у державу, з якою Україна не має договору про правову допомогу, з нього за рішенням суду до його виїзду за межі України може бути стягнуто аліменти за весь період до досягнення дитиною повноліття.

ТЕМА 11. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА УКРАЇНИ

Завдання 30

У грудні 2008 року громадянин України Волох виїхав на постійне проживання за кордон і у тому ж місяці був прийнятий до громадянства Угорщини. В Україні у нього залишилося 0,5 га сільськогосподарських угідь, які він у 2007 році здав у оренду. Відповідний договір він уклав з орендарем ще на 2 роки, однак представник органу місцевого самоврядування попередив Волох про те, що він, як іноземний громадянин не може володіти земельною ділянкою сільськогосподарського призначення і тому ця ділянка підлягає відчуженню. Волох з цим не згоден, оскільки про це прямо не зазначено у земельному законодавстві. Вирішіть спір.

Відповідь.

Дійсно, у земельному законодавстві України ніде не зазначено, що землі сільськогосподарського призначення не можуть перебувати у власності іноземних громадян. Однак у пункті 4 статті 22 Земельного кодексу зазначається, що землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватися у власність іноземним громадянам. Очевидно, що ця норма підлягає поширювальному тлумаченню, тобто такі землі не можуть не тільки передаватися, а й перебувати у власності іноземних громадян, якщо раніше вони були їх власниками, як громадяни України. Щодо відчуження цих земель слід застосувати аналогію закону (пункт 4 статті 81 Земельного кодексу). Тобто на протязі року після прийняття Волох до громадянства Угорщини, його земельна ділянка підлягає відчуженню так само, як підлягають відчуженню

землі сільськогосподарського призначення, прийняті у спадщину іноземними громадянами.

Завдання 31

Під час голосування на виборах Президента України 31 жовтня 2004 р. на виборчу дільницю м. Нікополь прибуло 15 ромів, із яких письменним був тільки один. Всі вони звернулися до голови дільничної виборчої комісії з проханням, щоб у кабінку для голосування з ними зайшов їхній товариш, який вміє читати і писати, з метою надання допомоги у заповненні виборчого бюлетеня. Голова ДВК відмовив їм у цьому, посилаючись на те, що відповідно до частини 4 статті 76 Закону України „Про вибори Президента України”, до кабінки для голосування може запросити іншу особу тільки той виборець, який має фізичні вади. Неписьменність такою вадю не є. Тому голова ДВК заборонив члену ДВК видавати ромам бюлетені для голосування. До того ж, на його думку, якби такий дозвіл було надано, мало б місце порушення таємниці голосування. Чи правомірні були дії голови ДВК? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь.

Дії голови ДВК не можуть вважатися правомірними не дивлячись на те, що в Законі України „Про вибори Президента України” відсутня норма, яка б дозволяла неписьменним виборцям користуватися допомогою інших осіб у заповненні виборчого бюлетеня. Однак, у даному випадку має бути застосована аналогія закону і прохання неписьменних виборців має бути задоволене. Це пояснюється тим, що відносини пов'язані із реалізацією виборчого права щодо заповнення бюлетеня особами, які мають фізичні вади, і неписьменними особами, є подібними. Їх подібність полягає в тому, що в обох випадках виборці не можуть самостійно заповнити бюлетень.

Завдання 32

До Міністерства юстиції України звернулася із заявою про реєстрацію і видачу реєстраційного свідоцтва, створена на установчому з'їзді політична

партія „Нова генерація”. У програмі цієї партії, зокрема, містилися положення про те, що Україна для українців, що членам партії забороняється відвідувати молитовні будинки, що партія може мати у своєму підпорядкуванні дружинників, котрі можуть мати на озброєнні холодну і пневматичну зброю, що партія прагне повернути прогресивну систему оподаткування (чим більша зарплата, тим більший відсоток податку повинен сплачуватися), що партія хоче заборонити навчання за контрактом у державних вузах. На підтримку створення політичної партії було зібрано 12 тис. підписів. З них у восьми областях України по одній тисячі (підписи були зібрані у кожній адміністративно-територіальній одиниці області), а у п'яти областях України по вісімсот підписів (підписи були зібрані тільки в обласних центрах). Міністерство юстиції у реєстрації політичної партії відмовило. Чи правомірною є відмова? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Відмова є цілком правомірною. Це пояснюється наступним:

1. Не підлягають реєстрації політичні партії, які розпалюють національну ворожнечу.
2. Не підлягають реєстрації політичні партії, які обмежують загальновизнані права людини.
3. Не підлягають реєстрації політичні партії, які створюють незаконні воєнізовані формування.
4. Політична партія може бути зареєстрована тільки у тому випадку, якщо на підтримку створення партії буде зібрано не менше як 10 тис. підписів не менше як у двох третинах районів, не менше як двох третин адміністративно-територіальних одиниць України. Як видно із змісту задачі ця умова дотримана не була.

Завдання 33

Громадянка України вийшла заміж за громадянина Великобританії. Протягом двох років вони проживають на території України. У них народилася

дитина. За яких умов дитина має право набути громадянство України? Яким законом слід керуватися при визначенні громадянства дитини?

Відповідь. Згідно ст. 7 Закону «Про громадянство» громадянином України за народженням є: Особа, батьки або один з батьків якої на момент її народження були громадянами України, ст.13. При різному громадянстві батьків, один з яких на момент народження дитини перебував у громадянстві України, дитина є громадянином України: якщо вона народилася на території України.

Слід керуватися при визначенні громадянства дитини Законом України «Про громадянство України».

Завдання34

Громадянин України звернувся до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини про порушення його права на здійснення підприємницької діяльності не забороненої законом. Дайте юридичний аналіз викладеного факту. Який вид гарантій на здійснення своїх прав реалізував громадянин України? Які нормативні акти забезпечили громадянину право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини?

Відповідь

По-перше, порушена ст.42 Конституції України на право вільно займатися підприємницькою діяльністю. Громадянин звернувся до уповноважених органів для поновлення своїх прав. Щодо гарантій, то державний захист прав і свобод людини, проголошений ст. 3 Конституції України та визначений як обов'язок держави здійснювати правове регулювання прав і свобод, а також забезпечувати правовими засобами дотримання, виконання та захист прав і свобод; гарантії на контроль за дотриманням законодавчими, виконавчими та судовими органами положень Конституції про права та свободи людини і громадянина.

Нормативні акти,що забезпечують громадянину право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини це - Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Конституція

України.

Завдання35

Громадянин України був призваний до лав Збройних сил України. У військовій частині він відмовився брати до рук зброю, мотивуючи це своїми релігійними переконаннями. Дати юридичну кваліфікацію казусу. Чи порушені конституційні права громадянина? Як вирішити це питання? Які нормативні акти регулюють дане питання?

Відповідь Згідно Постанови КМУ «Про альтернативну (невійськову) службу» - громадяни України мають право на альтернативну службу, якщо виконання військового обов'язку суперечить їхнім релігійним переконанням і якщо вони належать до діючих відповідно до законодавства релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю. Перелік таких релігійних організацій затверджується Кабінетом Міністрів України. На альтернативну службу направляються громадяни, які підлягають призову на строкову військову службу і особисто заявили про неможливість її проходження як такої, що суперечить їхнім релігійним переконанням, документально або іншим чином підтвердили істинність переконань та стосовно яких прийнято відповідне рішення комісією у справах альтернативної служби.

Загальна декларація прав людини (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.) - проголошується, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності і правах (ст. 1), що кожна людина повинна мати всі права і свободи, проголошені цією Декларацією.

Для вирішення питання про направлення на альтернативну службу громадянин після взяття на військовий облік, але не пізніше ніж за два календарні місяці до початку встановленого законодавством періоду призову на строкову військову службу особисто подає письмову заяву до комісії у справах альтернативної (невійськової) служби (далі - комісія) за місцем проживання. Початок проведення призову громадян на строкову військову службу встановлюється на підставі Указу Президента України. Заява про направлення

на альтернативну службу подається у довільній формі із зазначенням мотивів неможливості проходження строкової військової служби та підтвердженням істинності релігійних переконань громадянина. До заяви додаються документи, що підтверджують істинність його релігійних переконань, копія документа про освіту, довідка про склад сім'ї та довідка з місця роботи або навчання.

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Завдання 36

Держава А веде бойові дії з державою Б. При цьому державі Б активно надає інформаційну та пропагандистську підтримку держава В. В результаті однієї з спеціальних операцій підрозділи військ А захопили на території Б комплекс будівель і споруд, що належать консульству і торгпредству держави В і заарештували всіх його співробітників. Дайте правову оцінку діям військ держави А.

Відповідь

Відповідно до Віденської конвенції 1961 р. працівники дипломатичного представництва і члени їх сімей користуються імунітетами (вилученнями з-під юрисдикції держави перебування) і привілеями, тобто пільгами, перевагами, що звичайним іноземцям не надаються. Їх юридична природа обґрунтовується тим, що одна суверенна держава не може підкорятися влади іншого (*par in parent non habet imperium*), а дипломатичне представництво і його дипломатичний персонал уособлюють саме держава.

Дипломатичні імунітети і привілеї припускають недоторканність приміщень дипломатичного представництва (п. 1 і 2 ст. 22), імунітети майна і засобів пересування (п.3 ст.22), особиста недоторканність (ст.29), недоторканність житла і т.д.

Таким чином, представляється, що тут мало місце грубе порушення норм міжнародного права. Так, 31 серпня 2000 Індія заявила рішучий протест Пакистану у зв'язку з порушенням його владою дипломатичного імунітету

індійських дипломатів. Приводом для протесту послужило те, що сталося напередодні вторгнення офіцерів пакистанської розвідки в резиденцію двох високопоставлених співробітників посольства Індії в Ісламабаді. Пакистанці справили там незаконний обшук і спробували вилучити службові документи дипломатів. МЗС Індії зажадав від влади Пакистану розслідування обставин того, що сталося і забезпечення дипломатичної недоторканності співробітників індійського посольства.

Автор-упорядник: завідувач кафедри економіки, підприємництва та права навчально-наукового інституту менеджменту та підприємництва Сотниченко В.М.